

בעניין:

1. אוסאמה אדקידק
 2. אברהים סאלם
 3. זיאד גאפאל
 4. כרים דקידק
 5. ח'אלד חגי
 6. מוחמד חסן
 7. ראתב אקניבי
 8. עמותת רפאה שיח' ג'ראח ע"ר 58054959
- ע"י עוה"ד סוהאד בשארה ו/או חסן ג'בארין ו/או מאיסאנה מוראני
ו/או נארימאן שחאדה - זועבי ו/או עדי מנסור ו/או סלאם ארשיד

מעדאלה – המרכז המשפטי לזכויות המיעוט הערבי בישראל
רחוב יפו 94, ת"ד 8921, חיפה 3109001 ;
טל': 04-9501610 ; פקס: 04-9503140 ; דוא"ל: adalah@adalah.org
ליצירת קשר ישיר: דוא"ל: suhad@adalah.org

- נגד -

1. מפקד מחוז ירושלים במשטרה
 2. השר לביטחון פנים
- ע"י פרקליטות המדינה, משרד המשפטים
רחוב צלאח אלדין 29, ירושלים
טל: 02-6467011-39253542 פקס: 073-
דוא"ל: HCJ-dep@justice.gov.il

עתירה למתן צו על תנאי ובקשה לקיום דיון דחוף

בית המשפט הנכבד מתבקש בזאת להוציא מלפניו צו על תנאי המורה למשיבים לבוא וליתן טעם:

- א. מדוע לא יסירו את כלל המחסומים שהוצבו בכניסות, ביציאות ובתוך החלק המערבי של שכונת שיח' ג'ראח בירושלים המזרחית (להלן: השכונה).
- ב. מדוע לא יימנעו ממדיניות עיכוב כניסתם ויציאתם של תושבי השכונה בעת הכניסה והיציאה מהשכונה ואליה, וכן במעבר בין הכבישים והאזורים השונים בתוך השכונה.
- ג. מדוע לא יפסיקו את מדיניות הבדיקה הסלקטיבית על רקע לאום (תיוג גזעי - racial profiling) בחופש התנועה אל השכונה ובתוכה.
- ד. מדוע לא יימנעו ממדיניות הגבלת חופש התנועה לבאי השכונה שמגיעים אליה לביקור ו/או תמיכה במשפחות הפלסטיניות בה.

בקשה לקיום דיון דחוף ומבוא

1. בית המשפט הנכבד מתבקש לקיים דיון דחוף בעתירה דנן. עניין לנו בעתירה להסרה מיידית של כל המחסומים שהוצבו על ידי המשטרה בכניסות, ביציאות ובתוך החלק המערבי של שכונת שיח' ג'ראח.
2. כפי שיפורט להלן, המשיבים החלו בהצבת מחסומים לפני כשלושה שבועות בעקבות המחאה כנגד פינוי משפחות פלסטיניות מהשכונה. מספר המחסומים המוצבים הלך וגדל עם פתיחת לשכתו המאולתרת של ח"כ איתמר בן גביר. **כיום מוצבים בשכונה כ- 10 מחסומים אשר מגבילים באופן החמור ביותר את תנועתם של תושבי השכונה הפלסטינים, ביציאה מהשכונה, בכניסה אליה ובתנועה בתוך השכונה** (ראו מפה מס' 1 - המחסומים בשכונה, בעמ' 5 להלן).
3. כתוצאה מהצבת המחסומים, תנועתם של תושבי השכונה הפלסטינים הוגבלה באופן חמור ביותר. כניסת התושבים לשכונה מותנית בהצגת תעודת זהות על מנת לוודא כי מקום מגוריהם הוא בה. כל מי שאינו מוכיח כי מקום מגוריו הוא בשכונה איננו מורשה להיכנס אליה מכל סיבה שתהא.
4. המצב הקיים מונע מילדים רבים לחזור לבתיהם בשכונה באופן עצמאי. שכן, לתלמידי בתי הספר מתחת לגיל 16 לא מונפקות תעודות זהות, אלה מתבקשים במחסומים לדאוג לליווי מי מהוריהם על מנת שתתאפשר חזרתם לבתיהם. מי שלא מתאפשר לו להשיג ליווי מטעם הוריו, מחמת היותם בעבודה או מכל סיבה שתהא, אינו מורשה להיכנס לשכונה ולהגיע לביתו. הדבר פוגע בניהול חיי יומיום רגילים ותקינים, הן של הילדים והן של הוריהם שצריכים להיות זמינים בבתיהם בכל עת בה צפוי כי הילדים יחזרו מבתי ספר, חוגים ועוד.
5. ריבוי המחסומים גם ביתר את השכונה למספר חלקים שהתנועה ביניהם היא קשה ומוגבלת ביותר עד לבלתי אפשרית. כך למשל הכביש בו הוקמה לשכתו המאולתרת של ח"כ בן גביר חסום באופן הרמטי לתושבים פלסטינים. אלה לא יכולים לעבור בו או ליהנות מהשטחים הציבוריים לאורכו, מלבד אלה שבתיהם שם.
6. כמו כן, תושבים פלסטינים שלא מתגוררים בשכונה, אינם יכולים להיכנס אליה אם זה לצורך ביקורי משפחה וחברים ואם זה לצורך הבעת תמיכה במאבקן של המשפחות הפלסטיניות שם כנגד פינוי בכפיה. לעומת זאת, כניסתם של פעילי ימין קיצוני שאינם מתגוררים בשכונה מתאפשרת ללא כל הגבלה, כולל ללשכתו המאולתרת של ח"כ איתמר בן גביר. כמו כן, יהודים שמתגוררים שם לא עוברים בדיקה במחסומים.
7. המצב הקיים הפך את כלל בני ובנות המשפחות הפלסטיניות בשכונה לאסירים ובמצור בתוך בתיהם. חיי החברה והמשפחה אינם מתאפשרים כתוצאה מהמחסומים, יציאת ילדים למשחקי שכונה אינם מתאפשרים עוד בתוך ריבוי המחסומים, ויציאתם מהשכונה וחזרה אליה נהפכה למבצע אליו צריך לרתום את כלל המשפחה על מנת שיתאפשר מעברם במחסומים.

8. ייטען, כי הצבת המחסומים פוגעת בזכויות תושבי השכונה החוקתיות לחופש תנועה, לכבוד ולשוויון. מדובר במדיניות משפילה על בסיס שיוך קיבוצי, ועל כן היא פוגעת בגרעין כבוד האדם (ראו: פסק דינה של כב' השופטת דורנר בבג"ץ 4541/94 מילר נ' שר הביטחון, פ"ד מט(4) 94, 132 (1994) (להלן: עניין אליס מילר) ובג"ץ 6427/02 התנועה לאיכות השלטון בישראל נ' הכנסת, פ"ד סא (1) 619 (2006) (להלן: עניין התנועה לאיכות השלטון)).

9. עוד ייטען, כי המדיניות דנן מנוגדת לעקרון חוקיות המינהל. על אף שקיימת למשטרה סמכות כללית לשמור על ביטחון הציבור, אין לה סמכות קונקרטית וספציפית להציב מחסומים בכניסה אל ובתוך השכונה, תוך כדי פגיעה בזכויות יסוד (ראו: בג"ץ 6824/07 מנאע נ' רשות המסים, פ"ד סד(2) 479 (2010) (להלן: עניין מנאע). למשטרה גם אין סמכות לבקש הצגת תעודות זהות על בסיס גיאוגרפי ו/או שיוך לאומי (ראו בג"ץ 4455/19 עמותת טבקה נ' משטרת ישראל (25.1.2021) (להלן: עניין טבקה)) והיא נעדרת כל סמכות להנהיג מדיניות "תיוג גזעני" המגבילה את חופש תנועה על בסיס שיוך קיבוצי או לאומי.

10. לאור האמור ולדחיפות העניין, מתבקש בית המשפט הנכבד להורות על קיום דיון דחוף בעתירה.

11. נימוקי העתירה מהווים חלק בלתי נפרד מבקשה זו.

הצדדים לעתירה

12. העותרים 1-7 הינם תושבי החלק המערבי של שכונת שיח' ג'ראח.

13. העותרת מס' 8 הינה עמותה הרשומה כדין בישראל והיא פועלת לרווחת תושבי שכונת שיח' ג'ראח.

14. המשיבים הם האחראים על ההחלטה בדבר הצבת המחסומים נשוא העתירה.

רקע עובדתי

15. מזה כשלושה שבועות, מציבה המשטרה מספר רב של מחסומים בשכונה, אשר מגבילים את תנועתם החופשית של התושבים הפלסטינים ביציאה ובכניסה לשכונה ומונעים את תנועתם החופשית בין החלקים והכבישים השונים בתוך השכונה עצמה. המחסומים גם מונעים כניסה של מבקרים אצל המשפחות פלסטיניות או אלה התומכים במאבקם נגד הפינוי הכפוי המתבצע שם.

16. המחסומים הוצבו בחלקם לפני ובחלקם אחרי כניסתו של חבר כנסת איתמר בן גביר (בתאריך 13.2.2022 או בסמוך לכך) והצבת לשכת מאולתרת עבורו בשכונה. המתנחלים, תומכיהם, כולל חבר הכנסת איתמר בן גביר ותומכיו, נעים ללא כל מגבלות לתוך השכונה, החוצה ממנה ובתוכה.

17. בחלוף הימים וככל שלשכת ח"כ איתמר בן גביר התרחבה, כפי שמופיע בתמונות להלן, כך עלה מספר המחסומים והורחבו ההגבלות על תנועת התושבים הפלסטינים בתוך השכונה ועל המבקשים לבקר אצלם.

18. נכון לכתיבת שורות אלה, מוצבים בשכונה לא פחות מ- 10 מחסומים אשר מנתקים אותה כלל מהאזורים הסמוכים ומבתרים אותה למספר חלקים אשר המעבר בינם כמעט ואיננו אפשרי עבור התושבים הפלסטינים. חלק מהאזורים בשכונה חסומים באופן מוחלט לתנועת תושבים פלסטינים. כך למשל, האזור שבין המחסום מס' 3 למחסום מס' 6 במפה מס' 1 להלן, היכן שמוצבת לשכתו המאולתרת של ח"כ איתמר בן גביר, הינו חסום באופן קבוע וכמעט הרמטית לכניסת תושבים פלסטינים, מלבד אלה המתגוררים שם, וביניהם העותרים 1-7. שאר המחסומים מוצבים למשך שעות ארוכות במהלך היום ו/או שעות הערב, ולפעמים נפתחים לסירוגין.
19. במעבר במחסומים, מתבקשים תושבי השכונה למסור תעודות זהות על מנת לוודא שמקום מגוריהם הוא שם. רק לאחר הצגת תעודת זהות, מותרת כניסתם של התושבים וזאת לאחר עיכובים ותחקורים ממושכים על ידי השוטרים המוצבים במחסומים. מי מבין תושבי השכונה שאינו נושא עליו תעודת זהות המציינת את כתובתו, כניסתו נאסרת.
20. בשל כך, נוצר מצב כי ילד מתחת לגיל 16, שאין ברשותו תעודת זהות, אינו מורשה להיכנס לביתו אחרי יום לימודים או חוג כלשהו מחוץ לשכונה. הילדים מתבקשים, על ידי השוטרים, לדאוג לנוכחות אחד מהוריהם, עם תעודת זהות, על מנת להוכיח כי אלה הם בניהם וכי הם מתגוררים עמם בשכונה.
21. הלכה למעשה, בשל המחסומים והמגבלות שהתלוו להצבתם, תושבי השכונה הפלסטינים הפכו להיות אסירים בבתיים ובמצור מתמיד. הדבר מקשה על ניהול חיי משפחה, חברה ועבודה יומיומיים. כפי שניתן להתרשם מהמפה מס' 1 להלן, השכונה מנותקת מהאזורים הסמוכים אליה, הבתים בה מכותרים במחסומים מכל עבר והשכונה מבודדת לחלקים חלקים באמצעות המחסומים. מצב זה פוגע לאין שיעור בניהול חיי יומיום תקינים של תושבי השכונה הפלסטינים.
22. המשפחות הפלסטיניות אינן יכולות לעבור מאזור לאזור בתוך השכונה וילדיהם מנועים, בשל המחסומים מלבקר אחד את השני או לשחק בשטחים הציבוריים בשכונה. גם המעבר לצורך קבלת שירותי בריאות מחוץ לשכונה למשל הופך להיות מטלה עם מגבלות רבות, כמו גם כניסת שירותי חירום, במידת הצורך יכול להתעכב כתוצאה מכך. מעבר למגבלות על חיי היומיום של התושבים הפלסטינים, הצבת המחסומים מהווה ענישה קולקטיבית.
23. כמו כן, נאסר על כל מי שאינו מתגורר בתוך השכונה להיכנס אליה. כך למשל, בני משפחה, קרובים וחברים של תושבי השכונה הפלסטינים, כמו גם מי שמבקשים להיכנס ולהביע תמיכה במאבקם של המשפחות הפלסטיניות תחת איום הפינוי בכפייה, מנועים הם מלהיכנס אליה, כאמור.
24. מנגד, פעילי הימין הקיצוני ותומכי המתנחלים בשכונה, כמו גם המשפחות היהודיות שם, מוחרגים מבדיקה ותשאול במחסומים והם נכנסים לשכונה ללא כל בדיקה מטעם כוחות המשטרה המוצבים שם. מידי יום נכנסים לשכונה עשרות פעילי ימין יהודיים, כולל ללשכתו המאולתרת של ח"כ בן גביר, ללא כל הגבלה.

להלן מספר תמונות להמחשת המצב:

מיצוי הליכים

25. ביום 25.2.2022, פנתה העותרת מס' 7 אל מפקד מחוז ירושלים במשטרה, מפכ"ל המשטרה, השר לביטחון פנים וליועצת המשפטית לממשלה וביקשה להסיר מיידית את המחסומים שהוצבו בשכונה בשל הפגיעה בזכויות יסוד של התושבים ובשל הצבתם ללא סמכות. תזכורות בנושא נשלחו בימים 27.2.2022 ו- 28.2.2022.

== מצ"ב מכתב העותרים מיום 25.2.2022 והתזכורות כנספח ע/1.

26. ביום 1.3.2022 התקבל מכתב מטעם ראש לשכת היועצת המשפטית לממשלה ובו נמסר כי הפנייה בעניין הועברה לטיפול של עו"ד עמית מררי - המשנה ליועצת המשפטית לממשלה (משפט פלילי).

== מצ"ב העתק המכתב מיום 1.3.2022 כנספח ע/2.

27. על אף דחיפות הנושא, עד לכתיבת שורות אלה לא התקבל כל מענה ענייני לפניית העותרים והמחסומים עודם מוצבים בשכונה.

הטיעון המשפטי

28. העותרים יטענו כי הצבת המחסומים פוגעת בזכויותיהם לתנועה, לכבוד ולשוויון וכי מדיניות זו הינה מנוגדת לעקרון חוקיות המנהל. שכן, אין למשטרה סמכות להציב מחסומים באופן ובנסיבות המתוארים לעיל.

פגיעה בזכויות החוקתיות לחופש תנועה, לכבוד ולשוויון

29. אין ספק כי הצבת המחסומים כמתואר בחלק העובדתי לעיל פוגעת בחופש התנועה של תושבי השכונה הפלסטינים וכל מי שמבקש לבקר אצלם, בין אם למטרות חברתיות ובין אם לצורך הבעת תמיכה במאבקם כנגד פינויים הכפוי ובכלל. אין צורך להכביר מילים אודות הזכות לחופש התנועה כזכות יסוד חוקתית המבטיחה חופש תנועה לכל התושבים והאזרחים ללא הגבלה על בסיס מקום מגורים ו/או על בסיס גיאוגרפי ו/או על בסיס לאום. המחסומים הרבים המוצבים בשכונה פוגעים לאין שיעור בניהול היומיום של תושבי השכונה הפלסטינים, בקיום קשריהם המשפחתיים, בגישה למרחבים הציבוריים בשכונה ובאזור בכלל, בעיסוקיהם ובהגעה למקומות עבודה ומסחר, בגישה למסגרות חינוכיות, בהגעה למוסדות בריאות, רווחה, דת ועוד (ראו: בג"ץ 5016/96 **חורב נגד שר התחבורה**, פד"י נא(4), 1 (1997)).

30. המצב הקיים מהווה גם ענישה קולקטיבית לכלל תושבי השכונה הפלסטינים ופגיעה בזכותם לכבוד ולשוויון. זאת נוכח הסלקטיביות הגזעית המונהגת נגדם, כשבמקביל מתאפשרת תנועתם החופשית של המתנחלים היהודים ואלה המזוהים עם קוצבות ימין קיצוני ותומכי ח"כ בן גביר. מדובר במדיניות אסורה של תיוג אתני וגזעי (Racial profiling) (ראו לעניין זה: בג"ץ 4455/19 **עמותת טבקה נ' משטרת ישראל** (25.1.2021) (להלן: עניין **טבקה**)).

31. המדיניות דנן פוגעת בעקרון השוויון ומשפילה על בסיס שיוך קיבוצי, ועל כן היא פוגעת בגרעין כבוד האדם (עניין **מילר** בעמ' 132; בג"ץ 6698/95 **קעדאן נ' מינהל מקרקעי ישראל**, פ"ד נד (1) 258, 278-279 (2000); עניין **התנועה לאיכות השלטון**, פסקה 40 לפסק דינו של כב' הנשיא, דאז, ברק)).

העדר סמכות ופגיעה בעקרון חוקיות המנהל החוקיות

32. אין למשיבים כל סמכות להקיף ולבתר את השכונה במחסומים, כפי שמתואר לעיל, ולהתנות את המעבר דרכם בבדיקות או מתן הסברים כלשהם. אין בחקיקה הראשית כל מקור סמכות, המאפשר למשיבים לבצר את השכונה למנוע כניסתם של אנשים אליה, אך משום שאינם מתגוררים בה.

33. הלכה פסוקה היא, כי אין פוגעים בזכות יסוד חוקתיות ללא חקיקה ראשית מפורשת העומדת בתנאי פיסקת ההגבלה. הסמכות, בהקשר זה, חייבת להיות מפורשת וקונקרטית אשר מפרטת את הנסיבות שבהן ניתן לפגוע בחופש תנועה על בסיס תושבות מקומית (ראו: עניין **מנאע**). לא למותר לציין כי עניין כזה בהיותו נוגע לזכויות יסוד, אמור להיות מוסדר בהסדר ראשוני, אם בכלל. בעניין **מנאע**, נקבע כי אין להישען לעניין זה על סמכות כללית כמסגרת המאפשרת ומסמיכה פגיעה בזכויות חוקתיות.

34. פקודת המשטרה [נוסח חדש], תשל"א-1971 (להלן: הפקודה) מפרטת את סמכויותיה של המשטרה במילוי תפקידיה וקובעת את תחום המותר בפעילות זו. אין שום סעיף בפקודה המעניק למשיבים סמכות להציב מחסומים בנסיבות ענייננו. לכן, המשיבה פועלת מחוסר סמכות קיצוני ביותר. ויודגש, הצבת המחסומים בנסיבות ענייננו אף אינה נגזרת מתפקידה של המשטרה לדאוג לקיום "הסדר הציבורי ובטחון הנפש והרכוש" על פי סעיף 3 לפקודה.

35. גם הדרישה מתושבי השכונה הפלסטינים, בתור שכאלה, או פלסטינים שבאים לבקר שם להציג תעודה מזהה כל אימת שהם מבקשים לנוע אף היא חסרת סמכות ומנוגדת היא לעקרון חוקיות המינהל. מדינית כזו מנוגדת היא לסעיף 69 ולפרק ג בחוק סדר הדין הפלילי (סמכויות אכיפה – מעצרים). פסק הדין בעניין **טבקה** דן בסמכותו של שוטר לדרוש מאדם, על רקע צבע עורו, להזדהות באמצעות הצגת תעודה מזהה מבלי שקיים חשד סביר שאותו אדם ביצע עבירה וקבע, כי אין לשוטר סמכות כאמור ועל כן דרישת ההזדהות הינה בלתי חוקית.

לאור כל האמור לעיל מתבקש בית המשפט הנכבד להורות על מתן צו על תנאי כמבוקש במבוא לעתירה זו, וכן לקבוע דיון דחוף בעתירה ולחייב את המשיבים בהוצאות משפט.